

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 91/2013-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. februára 2013 predbežne prerokoval sťažnosti obchodnej spoločnosti L., a. s., B., zastúpenej advokátom doc. JUDr. B. F., PhD., Advokátska kancelária F., s. r. o., B., vedené pod sp. zn. Rvp 131/2013 a sp. zn. Rvp 132/2013 vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 24 C 77/2012 z 10. decembra 2012 a sp. zn. 14 C 124/2010 z 3. decembra 2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti L., a. s., vedené pod sp. zn. Rvp 131/2013 a sp. zn. Rvp 132/2013 spája na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 131/2013.
2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti L., a. s., o d m i e t a ako neprípustné.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 17. januára 2013 doručené sťažnosti obchodnej spoločnosti L., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorými namieta porušenie základného práva vlastniť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uzneseniami Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 24 C 77/2012 z 10. decembra 2012 a sp. zn. 14 C 124/2010 z 3. decembra 2012 (ďalej len „napadnuté rozhodnutia okresného súdu“).

Zo sťažností vyplýva, že sťažovateľka je v postavení žalobkyne v konaniach vedených pred okresným súdom pod sp. zn. 24 C 77/2012 a sp. zn. 14 C 124/2010. Žaloby smerujú proti Slovenskej republike a predmetom konania je náhrada materiálnej škody a nemajetkovej ujmy.

Napadnutými rozhodnutiami okresného súdu bola sťažovateľke uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania.

Podľa názoru sťažovateľky napadnuté rozhodnutia okresného súdu sú v rozpore s ustanoveniami § 141a ods. 1 a 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), ako aj so zámerom zákonodarcu v súvislosti s týmto ustanovením, taktiež s ustanovením § 4 ods. 1 písm. k) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení

neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) a napokon aj so zásadou rovnosti účastníkov konania.

Sťažovateľka tvrdí, že výroky napadnutých rozhodnutí okresného súdu sú založené na nesprávnom právnom posúdení veci, keď okresný súd na zistený skutkový stav aplikoval síce správnu právnu normu, ale nesprávne ju interpretoval.

Podľa sťažovateľky interpretácia ustanovenia § 141a ods. 1 OSP založená na premise, že súd je vždy povinný uložiť navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, ak to navrhne odporca a ak je v konaní uplatňované právo na zaplatenie peňažnej sumy, pričom u navrhovateľa nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu, je nesprávna.

Na podporu svojho presvedčenia sťažovateľka v sťažnostiach okrem iného uvádza:

«Pri rozhodovaní súdu o návrhu odporcu na zloženie preddavku na trovy konania nie je totižto právne bezvýznamné, kto je odporcom. Ak je odporcom subjekt, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní..., je vylúčené, aby bola navrhovateľovi uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania. Bráni tomu ústavne súladná interpretácia ust. § 141a OSP.

Podľa ust. § 141a ods. 1 veta štvrtá OSP cit. „Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.“ Platí teda, že súd môže pre nezloženie preddavku na trovy konania konanie zastaviť len vtedy, ak kumulatívne nastanú nasledovné právne skutočnosti:

- navrhovateľ preddavok na trovy konania v súdom určenej lehote nezložil;*
- odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil;*

Právne nie je možné, aby súd pre nezloženie preddavku na trovy konania konanie zastavil vtedy, ak:

- navrhovateľ preddavok na trovy konania v súdom určenej lehote nezložil;*
- odporca, ktorý nemá povinnosť zložiť preddavok, ho nezložil;*

a ani v prípade, že

- navrhovateľ preddavok na trovy konania v súdom určenej lehote nezložil;
- odporca, ktorý nemá povinnosť zložiť preddavok, ho zložil.

Právna úprava reflektuje vôľu zákonodarcu zachovávať zásady spravodlivého súdneho konania aj v prípade rozhodovania o návrhu odporcu podľa ust. § 141a OSP. Bolo by totiž porušením zásady rovnosti účastníkov konania, ak by súd legálne mohol na návrh vecne oslobodenej žalovanej strany, ktorá má evidentný záujem na tom, aby konanie pred súdom neprebiehalo, disproportionalne zaťažiť žalobcu povinnosťou uhradiť bez existencie racionálneho dôvodu vysokú finančnú sumu a previazat' splnenie tejto povinnosti s udelením sankcie v podobe zastavenia konania. Obiter dictum, ak by žalovaný, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní (v okolnosti daného prípadu Slovenská republika) mohol svojím úkonom vytvoriť iracionálnu prekážku, ktorá by spôsobila zastavenie konania (t. j. podať bez odôvodnenia návrh na zloženie preddavku na trovy konania), a súd by o takom návrhu rozhodol uložením povinnosti preddavok zložiť, došlo by k porušeniu základného práva žalobcu na súdnu ochranu, osobitne práva na prístup k súdu, ktoré je jeho imanentnou súčasťou.

Súd môže uložiť žalobcovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania podľa ust. § 141a ods. 1 OSP len vtedy, ak o takejto povinnosti rozhoduje na návrh žalovaného, ktorý má, resp. v prípade pozitívneho rozhodnutia bude mať, povinnosť zložiť preddavok na trovy konania a to v rovnakej výške ako žalobca. V prípade, ak návrh na zloženie preddavku podal žalovaný, ktorý nemá povinnosť, resp. v prípade pozitívneho rozhodnutia súdu nebude mať povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v rovnakej výške ako žalobca, pretože jeho majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní, musí súd takýto návrh zamietnuť a to s poukazom na ústavne súladnú interpretáciu ust. § 141a ods. 1 OSP.

Uloženie povinnosti žalobcovi zložiť preddavok na trovy konania tam, kde je žalovaný od takejto povinnosti vecne oslobodený, postráda akýkoľvek zmysel, pretože aj keď žalobca zaťažený povinnosťou preddavok nezloží, konanie nemožno zastaviť...»

Sťažovateľka tiež zdôrazňuje, že je v konaní vedenom okresným súdom vecne oslobodená od platenia súdnych poplatkov v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 písm. k) zákona

o súdnych poplatkoch. Vecné oslobodenie od súdnych poplatkov sa vzťahuje na celé konanie, a preto nie je dôvod, aby bola posudzovaná z pohľadu splnenia predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov. Tam, kde zákon presne ustanoví, že navrhovateľ je oslobodený od platenia súdneho poplatku v konaní, v ktorom sa domáha náhrady škody v súvislosti s nesprávnym úradným postupom, je „bizarne“, aby mu zároveň ustanovil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania bez toho, aby takúto povinnosť mal aj odporca.

Sťažovateľka ďalej namieta, že okresný súd ignoroval formálnu podmienku § 141a ods. 1 OSP, podľa ktorej je možné rozhodovať o uložení povinnosti zložiť preddavok len vtedy, ak sa uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, ako aj pravidlo obsiahnuté v § 141a ods. 2 OSP, podľa ktorého výška preddavku je 5 % z peňažnej sumy uplatňovanej navrhovateľom, pričom na príslušenstvo sa neprihliada. V posudzovanom prípade je zjavné, že sťažovateľkou uplatňovaná istina neprevyšuje 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu a požadovaná suma preddavku nepredstavuje 5 % uplatňovanej istiny.

Napokon sťažovateľka zdôrazňuje, že návrh odporkyne neobsahoval žiadne odôvodnenie účelu, na ktorý by mal byť zložený preddavok použitý. Súd sa účelnosťou a dôvodmi vôbec nezaoberal. Pritom je zřejmé, že zloženie tak enormne vysokej sumy nemôže slúžiť racionálnemu cieľu. V tomto type konania objektívne nemôžu vzniknúť také trovy, ktoré by mali byť kryté tak vysokou sumou preddavku. Účel návrhu je preto podľa sťažovateľky viac než zřejmý; ide o to, aby bola postavená do bezvýchodiskovej situácie tak, aby rezignovala na uplatňovanie svojich legitímnych práv a prestala žiadať od odporkyne náhradu škody a nemajetkovej ujmy.

V súvislosti s rozhodovacou činnosťou ústavného súdu sťažovateľka upriamuje pozornosť na vec vedenú pod sp. zn. I. ÚS 112/2012, v rámci ktorej sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že Okresný súd Poprad mu svojím uznesením uložil povinnosť zložiť

preddavok na trovy konania v sume 792 850 €. Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 112/2012 zo 7. marca 2012 prijal sťažnosť na ďalšie konanie a zároveň odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia Okresného súdu Poprad a neskôr „*nálezom I. ÚS 112/2012-30 rozhodol, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom a uznesením Okresného súdu Poprad č. k. 13 C 270/08-938 z 9. januára 2012, t. j. vydaním uznesenia o povinnosti zložiť preddavok na trovy súdneho konania...*

Z uvedeného sa javí, že v právne zhodných veciach, kde nevystupuje ako sťažovateľ L. a. s. sa Ústavný súd SR bude meritórne zaoberať sťažnosťou a prijme ju na ďalšie konanie a dokonca konštatuje porušenie základných práv sťažovateľa, avšak vo veciach, v ktorých vystupuje ako sťažovateľ L. a. s. sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú...

Spomenutý postup Ústavného súdu SR a protichodné rozhodnutia v právne zhodných veciach svedčia o nekonzistentnom rozhodovaní Ústavného súdu SR. Taký postup prispieva k porušovaniu základných práv a právnej neistote.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie ňou označených základných práv zaručených ústavou a práv zaručených dohovorom a dodatkovým protokolom napadnutými rozhodnutiami okresného súdu, zruší napadnuté rozhodnutia a vec vráti na ďalšie konanie. Požaduje tiež priznanie finančného zadosťučinenia v sume 500 €, ako aj úhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

1. K spoločnému prerokovaniu vecí

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku.

V zmysle § 112 ods. 1 OSP môže súd v záujme hospodárnosti konania spojiť na spoločné konanie veci, ktoré sa už začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov.

Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 112 ods. 1 OSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností vedených ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 131/2013 a sp. zn. Rvp 132/2013 a z tohto obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť uvedených sťažností, ako aj vzhľadom na totožnosť v osobe sťažovateľky a okresného súdu, proti ktorému sťažnosti smerujú, rozhodol ústavný súd o spojení sťažností na spoločné konanie tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto uznesenia.

2. K namietanému porušeniu sťažovateľkou označených práv napadnutými rozhodnutiami okresného súdu

Predmetom sťažností sťažovateľky je tvrdenie o porušení jej základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 dodatkového protokolu rozhodnutiami okresného súdu sp. zn. 24 C 77/2012 z 10. decembra 2012 a sp. zn. 14 C 124/2010 z 3. decembra 2012.

Zo sťažností možno vyvodit', že napadnutými rozhodnutiami okresného súdu malo dôjsť k neprípustnému zásahu do základného práva na súdnu ochranu sťažovateľky, a to konkrétne do jej práva na prístup k súdu, keďže v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety OSP ak navrhovateľ preddavok v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku zastaví.

Podľa názoru ústavného súdu je v posudzovaných prípadoch už na prvý pohľad zrejmé, že napadnutými uzneseniami okresného súdu k neprípustnému zásahu do označeného základného práva dôjsť nemohlo. Samotné vydanie napadnutých rozhodnutí, ale ani nadobudnutie právoplatnosti týchto rozhodnutí nemá totiž bez ďalšieho za následok stratu prístupu k súdu pre sťažovateľku. K dôsledkom, na ktoré sťažovateľka v sťažnosti poukazuje, by totiž mohlo dôjsť až prípadným vydaním uznesenia o zastavení konania v zmysle už citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (obdobne pozri napr. II. ÚS 129/2012, II. ÚS 135/2012).

Na rozdiel od uznesenia o povinnosti zložiť preddavok v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety OSP proti uzneseniu o zastavení konania je prípustné odvolanie a proti prípadnému nepriaznivému potvrdzujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu prichádza do úvahy aj podanie dovolania, a to s prihliadnutím na dôvod uvedený § 237 písm. f) OSP. Tak v rámci odvolacieho konania, ako aj v rámci dovolacieho konania proti prípadnému

uzneseníu okresného súdu o zastavení konania bude mať sťažovateľka možnosť uplatňovať všetky tie zásadné námietky, ktoré sú obsahom sťažností podaných ústavnému súdu. Všeobecné súdy preto v takomto prípade budú mať možnosť skúmať, či prípadné zastavenie konania pre nezaplatenie preddavku na trovy konania je v danom prípade zlučiteľné s tými právami, porušenie ktorých sťažovateľka týmito sťažnosťami namieta. Za týchto okolností ústavný súd považuje podanie sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy za predčasné, keďže sťažovateľka bude mať v ďalšom priebehu konaní vedených pod sp. zn. 24 C 77/2012 a sp. zn. 14 C 124/2010 k dispozícii účinné právne prostriedky na ochranu svojich základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práv zaručených v čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosti sťažovateľky pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol ako neprípustné.

Nad rámec odôvodnenia tohto rozhodnutia považoval ústavný súd za potrebné vyjadriť sa aj k námietke „nekonzistentnosti“ jeho rozhodovacej činnosti v obdobných či rovnakých prípadoch. Sťažovateľka v tejto súvislosti s poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 112/2012 zo 6. júna 2012 uvádza, že ústavný súd sa „v právne zhodných veciach, kde nevystupuje ako sťažovateľ L. a. s.“, sťažnosťou meritórne zaoberá, sťažnosť prijme na ďalšie konanie, a „dokonca konštatuje porušenie základných práv sťažovateľa, avšak vo veciach, v ktorých vystupuje ako sťažovateľ L. a. s. sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú.“. V súvislosti s uvedeným ústavný súd nemá síce dôvod spochybňovať sťažovateľkou tvrdenú skutočnosť, že v obdobnej právnej veci nálezom sp. zn. I. ÚS 112/2012 zo 6. júna 2012 vyslovil porušenie práv podľa ústavy a dohovoru, ku ktorým malo dôjsť uznesením Okresného súdu Poprad č. k. 13 C 270/08-938 z 9. januára 2012, ktorým bola účastníkovi konania uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, avšak zároveň zdôrazňuje, že s prihliadnutím na ďalšiu rozhodovaciu činnosť ústavného súdu išlo o ojedinelý (menšinový) názor jedného zo senátov ústavného súdu, ktorého ojedinelosť preukazuje aj uznesenie toho istého senátu (I. ÚS), ktorý v obdobnej veci (nie vo veci sťažovateľky, pozn.) uznesením sp. zn. I. ÚS 440/2012 z 3. októbra 2012

(teda po vydaní uznesenia sp. zn. I. ÚS 112/2012) sťažnosť už meritórne neposudzoval, ale ju odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, ústavný súd o ďalších návrhoch sťažovateľky nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2013